

Saint John
of the Cross
2026

Keresztes Szent János és a teremtés

Keresztes Szent János írásainak olvasása

1. szöveg:
A teremtés mint „palota”

Keresztes Szent János és a teremtés

Keresztes Szent János írásainak olvasása

1. szöveg: A teremtés mint „palota”

Javaslatok a közösségi összejövetelhez:

1. Olvassátok el együtt a szöveget.
2. A csoport egyik tagja, aki előre felkészült, mutassa be a szöveggel kapcsolatos gondolatait, szükség szerint a kommentárra és más forrásokra támaszkodva.
3. Osszátok meg egymással közösségként a szöveggel kapcsolatos gondolataikat.

Hasznos lenne, ha mindenki elolvasná és átelné Keresztes Szent János szövegét a csoporttalálkozó előtt.

Bevezetés a szöveghez

Helyénvaló ezt a szövegsorozatot a Kilenc románcból vett részlettel kezdeni: „*Kezdetben volt*”, amelyet Keresztes Szent János írt 1577-ben, miközben Toledóban raboskodott. Valóban, ez a vers, amelyet néhány nappal karácsony előtt írt, egy teljes teológiát kínál nekünk, amely alakítja Keresztes Szent János gondolatait a teremtés misztériumáról, összefüggésben a megváltó Megtestesülés misztériumával, és így a Születés misztériumával.

A szöveg szándékosan gyermeki jellege (amelynek célja Isten gyermekkorának ünneplése karácsonykor) nem szabad, hogy elrejtse előlünk annak páratlan mélységét. Miután leírta a három isteni személy életét és belső tanácsait, Keresztes Szent János különösen hangsúlyozza az Atya és a Fiú közötti párbeszédet – egy párbeszédet a Szentlélekben, amelyben közös döntés születik a világ megteremtéséről (a látható és láthatatlan világról, azaz az angyalokról és az emberekről, valamint az egész kozmoszról). Vegyük észre, hogy a görög kozmosz szó „*dísz*” jelentést is hordozhat (1., 2. és 3. Románc). A 4. Románcban Keresztes Szent János ezért ezt a teremtést „*a Menyasszony palotájaként*” mutatja be (5. sor). Ez a Menyasszony az Egyház (angyalok, szentek és a kozmosz), de még inkább Mária, akiben a „*házasságkötés*” megtörténik (8. és 9. Románc). Isten, Fiában, miután magára vette (feleségül vette...) a mi „*húsunkat*”, ez a hús maga is az anyagi teremtés misztériumához tartozik (7. Románc).

Ez a teológiai elképzelés az egyházatyákban gyökerezik, akik allegorikusan értelmezték a Teremtés könyvének beszámolóját: „*A férfi elhagyja apját és anyját, ragaszkodik feleségéhez, és a kettő egy test lesz*” (Ter 2,24). Ebben az allegorikus látásmódban Krisztust az új Ádámnak értik, aki egy testté válik anyjával, Máriával, aki így (misztikusan) az Új Évával lesz, aki az egész teremtést Menyasszonnyá teszi. Ezért az anyagi teremtés magat egy csodálatos „*palotának*”, a házasságkötés Mária-i „*helyének*” tekinthető (4. Románc 21. sor). Mária és a kozmosz együtt alkotják ezt a „*palotát*”, amelynek szépsége és jósága Isten szépségének és jóságának jelképévé válik.

Ezeket az esküvőket a Megtestesülésben ünneplik, amelyre az Eucharisztia ajándékának előzményeként tekintenek. Valóban, szerzőnk szerint a Megtestesülés előtt a Fiú az Atya lelki tápláléka, az ő „kenyere” (3. Románc). A Megtestesülés után a menyasszony Mária „leteszi” a „jászolba” (9. Románc) ezt a kenyeret – amely most már anyag, testté lett a „palotában” tartott esküvőre, vagyis az eucharisztia ünnepére az egyházban. Ez a patrisztikus és sanjuanista teológia kiemeli Isten örült szerelmét, aki annyira alázatos, hogy belép az anyagi világba, amely az emberi természet és az anyagi kozmosz részét képezi.

Ezenkívül éppen az anyag szublimációjának ezen dinamikáján belül fejezi ki magát Keresztes Szent János a legkönnyebben a költészetben keresztül. A költészet, mint általában a művészet, egy gondolat vagy szándék „megtestesülése” az anyagban (hangok, képek stb. révén) – Isten saját teremtő és megváltó cselekedete mintájára: A költészet az embernek az Istenhez való közeledésének eszköze:

3. Románc

Kezdetben volt az Ige,
aki Istenben lakozott,
és benne volt
végtelen boldogsága.
Az Ige maga volt Isten,
aki a Kezdet;
ő volt a kezdetben,
és nem volt kezdete.
Ő maga volt a Kezdet,
és ezért nem volt kezdete.
Az Igét Fiúnak nevezik;
ő a Kezdetből született,
aki mindig is megfogantatta őt,
mindig adva neki a lényegéből,
mégis mindig birtokolva azt.

Így a Fiú dicsősége
az Atya dicsősége volt,
és az Atya minden dicsőségét
a Fiúban birtokolta.

Mint a szerető a szeretettben,
mindketten a másikban éltek,
és a Szeretet, amely egyesíti őket,
egy velük,

egyenlő velük, kiváló, mint
az Egy és a Másik:

Három Személy, és egy Szeretett
mindhármuk között.

Egy szerelem mindhármukban
egy Szeretővé teszi őket,
és a Szerető a Szeretett,
akiben mindegyikük él.

Mert a háromnak közös lényét
mindegyikük birtokolja,
és mindegyikük szereti
azt, aki ezt a lényt hordozza.

Mindegyikük ez a lény,
amely egyedül egyesíti őket,
mélyen összekötve őket,
szavakkal leírhatatlanul.

Így tehát határtalan Szerelem az,
amely egyesíti őket,
mert a háromnak egy szerelme van,
amely a lényegük;
és minél inkább egy a szerelem,
annál inkább szerelem.

4. Románc (1-38)

„*Legyen hát*” – mondta az Atya,
mert a te szereteted megérdemelte.
És ezekkel a szavakkal
létrehozta a világot,
a menyasszony palotáját,
melyet nagy bölcsességgel épített,
és szobákra osztott,
az egyiket felül, a másikat alul.

Az alsó szobákat
végtelen sokféleséggel rendezte be,
míg a felső szobákat
csodálatos ékszerekkel díszítette,
hogy a menyasszony megismerhesse
a vőlegényét.

Az angyalok rendjei
a felsőbe kerültek,
de az emberiségnek
az alsó helyet adták,
mert létében
kevésbé értékes volt.

És bár a lények és a helyek
így voltak elosztva,
mégis mind egybe tartoznak,
akit menyasszonynak neveznek;
mert ugyanazon Vőlegény iránti szeretetük
egy menyasszonnyá tette őket.
A magasabbak örömmel birtokolták
a Vőlegényt;

az alacsonyabbak reménnyel,
amely azon a hiten alapult,
amit ő öntött beléjük,
mondván nekik, hogy egy napon
ő felmagasztalja őket,
és felemeli őket
alacsony helyzetükből,
hogy senki
többé ne gúnyolhassa őket;
mert ő teljesen
olyan lesz, mint ők,
és eljön hozzájuk (...)

Laudato Si

LS 13. Közös otthonunk megvédésének sürgető kihívása magában foglalja azt az igyekezetet is, hogy az egész emberi családot egyesítsük a fenntartható és átfogó fejlődés keresésében, mivel tudjuk, hogy a dolgokon lehet változtatni. A Teremtő nem hagy magunkra minket, sosem fordít hátat szeretetervének megvalósításában, nem bánja meg, hogy megteremtett minket. Az emberiségnek megvan még a képessége, hogy együttműködjön közös otthonunk építésében. Szeretném kifejezni elismerésemet, bátorításomat és köszönetemet mindazoknak, akik az emberi tevékenység legkülönbözőbb területein annak az otthonnak megvédésén fáradoznak, amelyen osztozunk.

LS 61. Sok konkrét téma van, amelynek kapcsán az Egyháznak nincs oka arra, hogy döntő szóval álljon elő; úgy véli, meg kell hallgatnia és elő kell segítenie a tudósok közötti őszinte vitát, és tiszteletben kell tartania a véleménykülönbségeket. De elég, ha csak őszintén rápillantunk a valóságra, és láthatjuk, mily nagyon pusztul közös otthonunk. A remény annak felismerésére hív bennünket, hogy mindig van kiút, mindig változtathatunk az irányon, és mindig tehetünk valamit, hogy megoldjuk a problémákat. Úgy tűnik azonban, hogy a változások és a pusztulás nagy sebessége

miatt egy fordulópont tünetei észlelhetők, amelyek regionális természeti katasztrófákban és társadalmi – köztük gazdasági – válságokban mutatkoznak meg; a világ problémáit ugyanis nem lehet egymástól elszigetelten vizsgálni vagy megérteni. Vannak térségek, amelyek már különösen veszélyeztetettek, és mindenféle végzetes jóslattól függetlenül tény, hogy a világ jelenlegi rendszere több szempontból fenntarthatatlan, mert nem gondolunk többé az emberi cselekvés céljaira: *„Ha végigtekintünk bolygónk térségein, rögtön észrevesszük, hogy az emberiség csalódást okozott Isten várakozásainak.”*

LS 69. Míg a dolgokat felelősen felhasználhatjuk, el kell ismernünk, hogy a többi élőlénynek önértéke van Isten előtt, és *„már puszta létükkel is áldják és dicsőítik őt”*, mert az Úr örül az ő műveinek (vö. Zsolt 104,31). Pontosan azért, mert az embernek egyedülálló méltósága van és értelemmel van felruházva, tiszteletben kell tartania a teremtményeket, belső törvényeikkel együtt, mivel *„az Úr bölcsességgel alapította meg a földet”* (Péld 3,19).

Kérdések

1. Miért használja Keresztes Szent János a palota képét, hogy a teremtésről beszéljen? Mit próbál kifejezni ezzel a metaforával?
2. Mit jelent a *„közös otthon”* fogalma Ferenc pápának? Mire hív minket, amikor így beszél a Földről?
3. Milyen különbségek vannak Keresztes Szent János spirituális látásmódja és a *„Laudato Si”* ökológiai látásmódja között?
4. Mondhatjuk-e, hogy mind a *„palota”*, mind a *„közös otthon”* a természet szépségéről beszél? Hogyan inspirálnak minket ezek a két kép arra, hogy vigyázzunk rá?
5. Hogyan segít nekünk ez a kétféle beszédmód a teremtésről abban, hogy megváltoztassuk a teremtésről alkotott képünket?